

Szindbád újabb utazásai

„... az öreg Szindbád elindult, hogy felkeresse azt a nőt, akinek valamikor fehér harisnya volt a lábán és mindig meghajtotta a fejét.”

(Krúdy Gyula: Szindbád utazása)

Szindbád a közelmúltban ismét útra kelt. A híres mese- és regényhős korábbi kalandjaihoz illő vállalkozásra szánta el magát — ám ezúttal nem a saját ifjúságába utazott vissza. Idegen életek állomásaira váltott jegyet (bár ki tudja: nem a saját ifjúságát kereste-e másokéban is?) és ismeretlen emlékek macskaköves utcáit róta.

A lap, amelyenél Szindbád mostanában újságíróskodik, születésének negyedszázados évfordulójára készül. Csukott fiókokat nyitogat minden évforduló. A Szabad Föld rég érintetlen példányait lapozgatta hát Szindbád is, a lap ifjúságának idejéből — amikor ráakadt a feledésbe merült lányfotókra. Három évvel a háború után — az akkori újságpéldányok az 1948-as évszámot viselik fedelükön — a Szabad Föld már igazi, békebeli szépségversenyt hirdett, Ki a falu szépe? címen, fiatal olvasói részére. Kora tavasztól késő őszig több mint száz lányfotót közölt az újság (egyetlen gyümölcsös kosár volt azon a nyáron a Szabad Föld), s a következő tavaszon hirdett eredményt, szobabútort ajándékozván a szépségkirálynőnek, menyasszonykeleget a második, konyhafelszerelést a harmadik helyezetteknek.

De sok szépségverseny zajlott már le, mióta világ a világ, gondolta Szindbád, volt, amelyik miatt lerombolták az ókori Trója városát, van, amelyiken a filmoperatőrök egymást tiporják, nők nélkül még a Föld is elunná forgását, s a szépség úgy kell az emberiségnek, mint vitorlának a jó szél. Mire juthattak a Szabad Föld versenyzői? Szindbád nem lett volna Szindbád, ha nem indult volna rögtön, hogy a lányfotók nyomában felkeresse az asszonyokat, akik valamikor fehér harisnyát hordtak és ábrándosan fejet hajtottak.

Lánykori nevükön szólították őket (s ezt talán most is megbocsátják neki a férjezett asszonyok), hiszen Szindbád az örök ifjúság éhezettje és szót váltván dolgozó nőkkel, gyerekes anyákkal, nem egyébre kíváncsi, minthogy mi maradt meg bennük abból a nyárból? Elsőnek Veronika nyitott Szindbád előtt ajtót, Budapest egyik lakótelepének modern épületében, ahol kávételefonon jelentheti be magát a vendég. Szindbád csendes családi otthonba került, mely a modern környezetben egy hosszú copfos, tápiószesői lány rendszeretéről irulkodott — pedig hol van már az a két, különleges fotatú copf?!

Divat volt akkoriban mifejünk, mesélte az asszony, iordtam én is, amíg férjhez nem mentem. A fényképet

apám küldte be a szerkesztőségbe, nekem nem szöli felőle, csak amikor megjelent, akkor mutatta a Szabad Földben. Nem nagyon érdekelt, menyasszony voltam már, hadifogságból vártam haza a vőlegényemet. De emlékszem, apám nagyon büszke volt, hogy bekerültem az újságba. Én azóta se láttam a képet, anyám most hozta el Szecsőről, hogy maga jelezte jövetelet.

Utána jött hát a faluról Pestre került lánynak az az elsárgult, újságból kivágott arckép. Hanem, nagy utat kellett megtennie, hogy beérje az asszonyt, aki lánykorában varrni tanult, s amikor férjével Pestre költöztek — férje a Csepeli Vasmű dolgozója —, ő a Kőbányai Ruhagyár dolgozója lett, de egyszer tüdőgyulladást kapott, s bár abból kigyógyították, maradt utána a szívbaj, azal már le kellett százelékolni, s most él ithon a családnak, varrogat néha, neveli a kisebbik fiát, mert a nagyobbik már a saját lábára állt. Hol talál itt magának helyet, nehéz évek után, felcseperegett gyerekek képei mellett, az az egykori lányfotó? — épp ezen törte a fejét Szindbád, amikor nyit az ajtó és belépett rajta a szomszédék kislánya.

Hosszú haja van a lánykának, s nyaralni készülődve copfba kívánta fogni a haját. Nagyon vártunk a két fiú mellé egy lányt is, de nem lett, mondta az asszony, ezért aztán úgy szeretem ezt a lánykát, mintha az enyém lenne. No, nézd csak ezt a képet, én vagyok rajta lánykoromban, akarsz ilyen copfot?

Szindbád forró déli órákban vágott át a síneken, közvetlenül a hernádi vasútállomás mellett, s kertés házak között, lombos fák árnyékában kereste a postahivatalt, ahol az egykori örkényi lánynak, Irénkének dolgoznia kell, ha ugyan délben nem zárják be a postahivatalt. Talán épp az utolsó telefonhívást kapcsolta az asszony, mielőtt az ebédidőre gondolt volna, mert szívesen engedett Szindbád kérdésének, hogy sétáljanak egyet az árnyas úton, hátha visszalálnak rajta abba a nyárba.

Ó, kezdte az asszony, jól emlékszem arra a szépségversenyre, bár a nyolc általánost épp hogy csak kijártam, de már legyeskedett köröttem egy fiú, az küldte el a nála levő képet. No, aztán amikor közölték a Szabad Földben, megeredt a falu nyelve. Tudja, milyenek voltak akkoriban a falusiak, azt hitték,

így akartam férjet fogni magamnak, a lányok meg irigykedtek, meg is akartak verni, de az a fiú bevallotta az igazságot. Nem voltam én külön, mint a többi lány, igaz, szerepelni szerettem, jászottam a színjátszó csoportban is, ám ennél többre sohasem vágytam. A férjhez menésre pedig csak tizenkilenc éves koromban került sor.

Szindbád nézte az asszonyt, akinek egykor országos lap közölte a fényképét, aztán férjhez ment (a férje állomásfőnök), s azóta itt él. Egyszer már járt a Balatonnál. Inkább háziasszony, mint postahivatalnok. Néha a telefonon külföldi országokból jelentőket kapcsol, vagy utánanéző a tovarobogó vonatnak, amelyen távoli országokba utaznak a világgjáró utasok. De ő csak a lányával törődik, aki elsős gimnazista, nyelveket tanul, már országos versenyt is nyert, Ausztriában is járt. És arra gondolt Szindbád: lám, a női szépség sorsa kifürkészhetetlen, számtalan szerepet vállalhat az ember életében, egyaránt válhat neonreklámmá, világvárosok bulvárijain, és meleg villanyfénynyé, kertés családi otthonokban.

Szódával kéri a whisky? — kérdezte az asszony férje. Igen! — mondta Szindbád. Az asszony, akit lánykorában Erzsikének szólítottak, csak a szépségkirálynőnek kijáró szobabútoron adott túl azóta, lábán mintha most is fehér harisnyát hordana és időnként meghajtaná a fejét. Az idő múlását inkább csak a szavain érezte Szindbád, anynyira érett, komoly, őszintén szerény volt minden szava. Egy fővárosi lakás kényelmes karosszékeiben ülve próbálta Szindbád a lánykori tájakra irányítani beszélgetésüket.

Máig se tudom, hogyan kerültem a Szabad Földbe, mondta az asszony, az meg máig érthetetlen előttem, miért éppen én lettem az első (Szindbád ezt egészen érthetőnek tartotta), nem is odahaza éltem Nagyoroszában, középiskolába jártam itt Pesten, semmiképp se lehettem a „falusi szépe”, diáklányként a szobabútorral se volt mit kezdenem. Újságírók kitalálásának tartottam az egészet. Mennyit ugrattak érte az osztálytársaim, pedig én mindig kerültem a nyilvános szereplést. Ne vegye magára, de azóta idegenkedem az újságíróktól.

Szindbád nem vette magára, hiszen igen barátságosan kínálták whiskyvel és bár az italban jégkockák uszkáltak, de szóda is pezsgett, meg gazdag útiélmények, séta a nagy londoni piacon, futás az eső elől ódon árkádok alá, aztán Párizs, a francia szokások és Róma és olaszok. Szindbád ezen az estén egy utazást kedvelő házaspár vendége volt, vendéglátói mégis azzal mentegetőztek, hogy nincs mit mondani életükről, sokat tanultak, sokat dolgoznak (mindketten a bútortiparban, felelős beosztásban), többet vannak együtt másokkal,

mint egymással, féltve őrzik hát otthonuk nyugalmát, amelyben egy már cseperező fiúcskát nevelnek, s ha utaznak: látni és tapasztalni akarnak, élményekben gazdagodni — ennyi az életük.

Ne kressse maga azt a szépségkirálynőt, mondta az asszony. És egyáltalán, folytatta a férje, mit tudhat megírni róla? A modern ember (ez a pszichológusok véleménye) belső világának legfeljebb hét százalékát osztja meg másokkal. Ezzel a hét százalékkal akar írni valakiről? Örülnek, mondta Szindbád, ha hét százalékra sikerülne.

Mert eddigre Szindbád rájött: a valóságot teljesen soha senkiről se írhatjuk meg, de a nők ifjúságába visszatalálni — jó, ha hét százalékra sikerül. Nem is törekedett hát többre, csak hogy ezzel a hét százalékkal legalább elő-

segítse másoknak felfedezni saját ifjúságukban a szépségkirálynőt.

És, amikor Szindbád minderre rájött, abbahagyta utazásait és hazament és elkezdett kis darvokat hajtogatni papírból. Ismerte a régi japán szokást, mely szerint: ha valamiről meg akarsz győződni, hajtogass ezer papírdarvat, s ha érzésed addig nem változott, akkor bizonyos lehetsz felőle. Szindbád még nem készítette el az ezredik papírdarvat, amikor csengett a telefon. Nos, asszonyom? — kérdezte. Egy darabig senki se válaszolt. Tudja mit, hal-latszott végre a telefonkagylóból, megengedem magának, hogy visszautazzon az ifjúságombába. És Szindbád érezte, hogy a vonal túlsó végén az asszonynak elcsuklik a hangja.

Szűts László